

Warszawa, dnia 18 października 2011 r.

RPO-683598-VII-720.6/11/JJ

Raport
Krajowego Mechanizmu Prewencji z wizytacji
Pomieszczeń dla Osób Zatrzymanych lub Doprowadzonych w celu
Wytrzeźwienia Komendy Powiatowej Policji w Ustrzykach Dolnych
(wyciąg)

1. Wprowadzenie

Na podstawie artykułu 19 *Protokołu fakultatywnego do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania*, przyjętego przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w Nowym Jorku dnia 18 grudnia 2002 r. (Dz. U. 2007 r. Nr 30, poz. 192) oraz działając z upoważnienia Rzecznika Praw Obywatelskich, w dniu 5 października 2011 r., do pomieszczeń dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia Komendy Powiatowej Policji w Ustrzykach Dolnych (dalej: PdOZ lub Izba), udali się pracownicy Zespołu „Krajowy Mechanizm Prewencji” (dalej: KMP lub Mechanizm).

Celem wizytacji zapobiegawczej Krajowego Mechanizmu Prewencji, było sprawdzenie na miejscu sposobu traktowania osób zatrzymanych i dokonanie oceny ich ochrony przed torturami oraz innym okrutnym, niehumanitarnym lub poniżającym traktowaniem albo karaniem.

Przeprowadzone czynności polegały na:

- wysłuchaniu informacji na temat funkcjonowania Izby, przedstawionej przez I Zastępcę Komendanta Powiatowego Policji w Ustrzykach Dolnych, specjalistę ds. Organizacji Służby i Zarządzania Kryzysowego Wydziału Prewencji i Ruchu Drogowego oraz innych pracowników pełniących dyżur w KPP;

- oglądzie wszystkich pomieszczeń Izby, w tym sprawdzeniu stanu wyposażenia pokoi dla zatrzymanych;
- zapoznaniu się z następującą dokumentacją PdOZ: Regulaminem pobytu osób umieszczonych w pomieszczeniach dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia, Książką wizyt lekarskich, Książką protokołów zatrzymań, Rejestrem dezynfekcji pomieszczeń PdOZ, Książką przebiegu służby, Książką ewidencji osób zatrzymanych, Książka ewidencji osób umieszczonych w PdOZ, Książką służby PdOZ, Protokołem kontroli sanitarnej przeprowadzonej w dniu 04.02.2011 r. przez Państwową Inspekcję Sanitarną MSWiA na obszarze województwa podkarpackiego, świadectwem wzorcowania alkomatu, Książką kontroli osób zatrzymanych, informacją dotyczącą szkolenia policjantów pełniących służbę w PdOZ, Sprawozdaniem z kontroli przeprowadzonej przez Z-cę Komendanta Powiatowego Policji w Ustrzykach Dolnych w dniu 11.02.2011 r.

Ponadto, po zakończeniu wizytacji analizie poddano: Sprawozdanie z *kontroli zasadności zatrzymań osób w pomieszczeniach dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia w KPP w Ustrzykach Dolnych, przestrzegania uprawnień osób zatrzymanych, prawidłowości dokonywania tych czynności, a także warunków bytowych, sanitarnych i zabezpieczeń technicznych*, przeprowadzonej przez sędziego Sądu Okręgowego w Krośnie w dniu 14.12.2010 r., procedurą postępowania z pacjentem w upojeniu alkoholowym i podejrzeniem choroby psychicznej, Sprawozdaniem z dnia 19.08.2011 r. z wizytacji PdOZ i PID w jednostkach Policji na terenie woj. podkarpackiego przeprowadzonych przez Wydział Prewencji Komendy Wojewódzkiej Policji w Rzeszowie.

Krajowy Mechanizm Prewencji podkreśla, iż dokumentacja wewnętrzna dotycząca PdOZ prowadzona jest przez funkcjonariuszy w sposób poprawny i rzetelny.

2. Legalność zatrzymania

Izba przeznaczona jest dla kobiet i mężczyzn, zatrzymanych w związku z podejrzeniem popełnienia przestępstwa lub doprowadzonych w celu

wytrzeźwienia. Jednakże osoby zatrzymane tylko do wytrzeźwienia w pierwszej kolejności odwożone są do domu lub do Miejskiego Ośrodka Uzależnień w Przemyślu. W PdOZ przebywają tylko nietrzeźwi, którzy jednocześnie są zatrzymywani do sprawy karnej.

Z analizy Książki ewidencji osób zatrzymanych wynika, iż od początku 2011 r. do dnia wizytacji, w Izbie zatrzymano 74 osoby. Ostatnie zatrzymanie miało miejsce w dniu 20.09.2011 r. Kontrola sędziego Sądu Okręgowego w Krośnie, obejmująca okres 1.01.2010 r. – 14.12.2010 r., dotycząca zasadności zatrzymań osób w pomieszczeniach dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia w KPP w Ustrzykach Dolnych, przestrzegania uprawnień osób zatrzymanych, prawidłowości dokonywania tych czynności, a także warunków bytowych, sanitarnych i zabezpieczeń technicznych, nie ujawniła przypadków zatrzymania osoby powyżej 48 godzin lub 24 godzin w przypadku osoby doprowadzonej do wytrzeźwienia.

Podczas przeprowadzania wizytacji Krajowego Mechanizmu Prewencji, w Izbie nie przebywała żadna osoba zatrzymana.

3. Traktowanie przez personel wizytowanej jednostki

Do obsługi pomieszczeń dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych celem wytrzeźwienia wyznaczeni są funkcjonariusze z Sekcji Prewencji Ruchu Drogowego, nie ma natomiast odrębnego etatu profosa, który pełniłby stałą służbę w PdOZ. Wspomniani wyżej funkcjonariusze posiadają odpowiednie przeszkolenie do pracy w Izbie. W 2011 r. odbyły się 2 szkolenia wewnętrzne dotyczące zadań policjantów pełniących służbę w PdOZ w zakresie m.in. przyjmowania, zwalniania i przekazywania osób zatrzymanych, przeprowadzania kontroli osobistych, przyjmowania depozytu, wyżywienia osadzonych, stosowania szczególnych środków bezpieczeństwa. Dodatkowo w lutym odbyło się szkolenie z pierwszej pomocy przedmedycznej przeprowadzone przy współdziałaniu Straży Pożarnej i PCK. W wyżej wymienionych szkoleniach wzięło udział łącznie 28 funkcjonariuszy, w tym 5 kobiet. Przeszkolenie funkcjonariuszek gwarantuje

możliwość podjęcia przez nich służby w Izbie w przypadku konieczności umieszczenia zatrzymanych kobiet.

Ponadto, z informacji przekazanych osobom wizytującym wynika, że w roku 2011 w PdOZ nie odnotowano wydarzeń nadzwyczajnych. W analizowanym okresie nie stosowano również wobec osób zatrzymanych i umieszczonych w Izbie środków przymusu bezpośredniego.

Przedstawiciele Krajowego Mechanizmu Prewencji nie natrafili podczas wizytacji na jakiegokolwiek informacje mogące świadczyć o niewłaściwym traktowaniu osób zatrzymanych przez funkcjonariuszy.

4. Prawo do informacji

Dokumentem regulującym prawa i obowiązki osób zatrzymanych i umieszczanych w PdOZ jest *Regulamin pobytu osób umieszczonych w pomieszczeniach dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia* (dalej: Regulamin). Jego treść została wywieszona w dyżurce Izby, i tylko w tym miejscu zatrzymani mają prawo się z nim zapoznać.

Warto w tym miejscu zauważyć, iż obowiązek poinformowania osób zatrzymanych o przysługujących im uprawnieniach wraz z pouczeniem co do sposobu skorzystania z tychże, stanowi jedną z zasad dotyczących postępowania z osobami zatrzymanymi, zawartych w Rezolucji Zgromadzenia Ogólnego ONZ z dnia 9 grudnia 1988 r. przyjętej pod nazwą „Zbiór zasad ochrony wszystkich osób poddanych jakiegokolwiek formie zatrzymania lub uwięzienia”. Zasada 13 przywołanego dokumentu stanowi, iż „*każdy, w chwili swojego aresztowania oraz w momencie rozpoczęcia pozbawienia go wolności lub uwięzienia lub niezwłocznie po tym momencie, otrzyma od organu władzy odpowiedzialnego za jego aresztowanie, pozbawienie go wolności lub uwięzienie odpowiednio, informacje na temat jego praw wraz z ich objaśnieniem oraz na temat sposobu, w jaki może z nich skorzystać.*” Takie samo stanowisko zawarte zostało w Standardach Europejskiego Komitetu Zapobiegania Torturom [CPT/Inf/E (2002)1 – Rev. 2003], który podkreśla, iż prawa osób pozbawionych wolności nie mają większej wartości, jeśli osoby te nie są świadome ich istnienia (§ 44 Dwunastego

Sprawozdania Ogólnego Europejskiego Komitetu do Spraw Zapobiegania Torturom oraz Poniżającemu traktowaniu albo Karaniu [CPT/Inf (2002)12]).

Krajowy Mechanizm Prewencji stoi na stanowisku, iż niezbędna jest zmiana sposobu zapoznawania się osób zatrzymanych z treścią regulaminu pobytu w PdOZ na taki, który będzie dawał im gwarancję przyswojenia jego treści w warunkach wolnych od pośpiechu i konieczności wykonywania innych czynności. Biorąc powyższe pod uwagę, w opinii Krajowego Mechanizmu Prewencji Regulamin powinien znajdować się w ogólnodostępnym i widocznym dla zatrzymanych miejscu, tak by wgląd do niego nie był uzależniony od decyzji funkcjonariuszy Policji lub innych czynników. Proponowanym przez KMP rozwiązaniem jest powieszenie informacji dotyczących uprawnień zatrzymanych i reguł ich pobytu w jednostce wewnątrz cel lub każdorazowe wydawanie do cel Regulaminu osobom zatrzymanym, co zagwarantuje jego przyswojenie w warunkach wolnych od pośpiechu.

Ponadto wizytujący zauważyli, że w PdOZ brakuje Regulaminu przetłumaczonego na języki obce. Zdaniem Mechanizmu, we wszystkich miejscach detencji winny znajdować się, przetłumaczone na podstawowe języki, prawa i obowiązki osób zatrzymanych lub uwięzionych i być udostępniane przebywającym w nich cudzoziemcom. Europejski Komitet do Spraw Zapobiegania Torturom oraz Nieludzkiemu lub Poniżającemu Traktowaniu albo Karaniu podkreśla, iż *„(...) bezwzględnie konieczne jest, aby osoby zatrzymane przez policję zostały w sposób wyraźny poinformowane o swoich prawach bezzwłocznie oraz w języku, który rozumieją. W celu zapewnienia, iż tak się stanie, osobom zatrzymanym przez policję w chwili, w której zostały zaaresztowane, powinny być systematycznie wydawane formularze, na jakich prawa te byłyby wyszczególnione w sposób jasny i bezpośredni. Następnie osoby zaaresztowane zostałyby poproszone o podpisanie oświadczenia stwierdzającego, iż zostały one poinformowane o swoich prawach”* (§ 44 Dwunastego Raportu generalnego CPT, [CPT/Inf (2002)15]).

W związku z powyższym, Krajowy Mechanizm Prewencji zalecił, ażeby zaopatrzyć PdOZ w Regulaminy przetłumaczone na języki obce, które dostępne są

również na stronie internetowej Komendy Głównej Policji (http://www.policja.pl/portal/pol/1148/34544/Tlumaczenia_quotRegulaminu_pobytu_osob_w_pomieszczeniach_dla_osob_zatrzymanychqu.html).

Na korytarzu Izby w widocznym miejscu na ścianie znajdowały się adresy do instytucji stojących na straży praw człowieka, m.in. do: Sądu Okręgowego, Biura Rzecznika Praw Obywatelskich, jak również Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka.

Informacje uzyskane od pracowników pełniących dyżur w KPP w dniu wizytacji wskazują na to, iż funkcjonariusze Policji każdorazowo informują o fakcie zatrzymania wskazane przez zatrzymanych osoby trzecie. W przypadku osoby zatrzymanej do wytrzeźwienia, osoba ta ma możliwość samodzielnej realizacji przysługującego zatrzymanym prawa do powiadomienia osoby trzeciej.

Warto zaznaczyć, iż zgodnie ze „Zbiorem zasad mających na celu ochronę wszystkich osób poddanych jakiegokolwiek formie aresztowania bądź uwięzienia - Rezolucja Zgromadzenia Ogólnego ONZ 43/173 z dnia 9 grudnia 1988 r.”: *„Niezwłocznie po zatrzymaniu oraz po każdym przeniesieniu z jednego miejsca aresztowania lub uwięzienia do innego, osoba aresztowana lub uwięziona będzie uprawniona powiadomić, bądź też domagać się od właściwego organu powiadomienia członków jej rodziny lub innych właściwych osób według swojego wyboru, o jej zatrzymaniu, aresztowaniu lub uwięzieniu, bądź o przeniesieniu i o miejscu, w którym jest przetrzymywana (Zasada 16.1).* W związku z powyższym, w ocenie Krajowego Mechanizmu Prewencji, w pierwszej kolejności należałoby więc rozważyć możliwość samodzielnej realizacji przysługującego zatrzymanym prawa do powiadomienia osoby trzeciej, zaś tylko w sytuacjach szczególnych prawo to realizować za pośrednictwem funkcjonariuszy Policji.

5. Warunki bytowe

Pomieszczenia dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia usytuowane są na parterze Komendy Powiatowej Policji w Ustrzykach Dolnych. W ich skład wchodzi trzy 2-osobowe pokoje dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia, dyżurka profosa,

magazyn pościeli czystej, magazyn pościeli brudnej, wydzielona część do przechowywania depozytu, pokój do przygotowywania lub podgrzewania posiłków oraz sanitariat służący do utrzymania higieny osobistej.

Wszystkie pokoje dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia wyposażone zostały w jednakowy sposób. W każdym znajdują się oddzielne podesty do spania i stoliki przymocowane do podłogi. Brakuje w nich natomiast taboretów lub ław (bez ostrych krawędzi) do siedzenia, które zgodnie z § 7 ust. 1 pkt 5 Rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 13 października 2008 r. *w sprawie pomieszczeń w jednostkach organizacyjnych Policji przeznaczonych dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia oraz regulaminu pobytu w tych pomieszczeniach* (Dz. U. z 2008 r. Nr 192, poz. 1187), zwanego dalej rozporządzeniem, powinny stanowić element wyposażenia pokoi dla osób zatrzymanych.

W Izbie od kilku lat funkcjonuje monitoring. Analizując wpisy w Księżce przebiegu służby, Mechanizm odnotował pojedyncze przypadki braku wpisów na temat poinformowania osób zatrzymanych o wyposażeniu pomieszczenia w system całodobowego monitoringu. Obowiązek ten został określony w § 1 Regulaminu pobytu osób umieszczonych w pomieszczeniach dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia, stanowiącego załącznik do rozporządzenia.

Rzeczy cenne, które zatrzymany posiada przy sobie w trakcie zatrzymania, są rejestrowane i przechowywane w szafkach depozytowych, w zamkniętym pomieszczeniu, które połączone jest z magazynami. Ubrania przechowuje na wieszakach. Wyodrębniono jedno pomieszczenie spełniające rolę magazynu pościeli czystej, w którym przechowywane są koce, materace oraz pościel. Brudne koce, pościel i bielizna składowane są w wydzielonym miejscu (magazynie pościeli brudnej) i są na bieżąco przekazywane do pralni w Sanoku.

Zgodnie z § 12 rozporządzenia pomieszczenia wyposaża się w instalację alarmową, sygnalizującą dyżurnemu jednostki organizacyjnej Policji o zagrożeniu życia i zdrowia osób przebywających w pomieszczeniu. W skład instalacji wchodzi punkty alarmowe umieszczone: na ścianach korytarzy przy drzwiach do pokoju dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia; w pokoju dyżurnego;

w magazynie do przechowywania rzeczy przekazanych do depozytu oraz bielizny pościelowej; w szatni dla policjantów. W PdOZ w Ustrzykach Dolnych, obowiązek ten został spełniony, poza zainstalowaniem przycisku alarmowego w magazynie. Należy zaznaczyć, iż KPP w Ustrzykach Dolnych zwracała się z wnioskiem (z dnia 5.04.2011 r.) do Naczelnika Wydziału Zaopatrzenia KWP w Rzeszowie z prośbą o zapewnienie środków na wykonanie prac związanych z montażem sygnalizacji przyzywowej w tym pomieszczeniu. Jednakże do dnia wizytacji Mechanizmu, środki takie nie zostały przekazane.

W pokojach dla zatrzymanych zamontowano punkty świetlne, odpowiednio zabezpieczone. Zapewniają one właściwe oświetlenie, odpowiednie do czytania i pisania. W pomieszczeniach działa sprawna wentylacja grawitacyjna. Stan czystości pokoi dla zatrzymanych nie budził zastrzeżeń wizytujących.

Na wyposażeniu Izby brakuje odzieży dla osób zatrzymanych z przyczyn określonych w § 10 pkt 2 Regulaminu, stanowiącego załącznik do rozporządzenia. Komenda Powiatowa Policji w Ustrzykach Dolnych również zwracała się z wnioskiem (z dnia 24.03.2011 r.) do Naczelnika Wydziału Zaopatrzenia KWP w Rzeszowie z prośbą o przekazanie kompletów ubrań dla w/w zatrzymanych. Jednakże wniosek pozostał bez odpowiedzi.

Pokój sanitarny przeznaczony dla zatrzymanych wyposażono w w-c, pisuar, umywalkę oraz prysznic. W dniu wizytacji znajdował się tam papier toaletowy oraz mydło. W tym pomieszczeniu wyodrębniono miejsce do używania wyrobów tytoniowych przez osoby zatrzymane.

Wszystkie posiłki dla zatrzymanych przygotowuje bar „Niedźwiadek”. Dostarczane są one w jednorazowych, utrzymujących ciepło opakowaniach. W Izbie funkcjonuje pomieszczenie kuchenne.

6. Prawo do ochrony zdrowia

Przed umieszczeniem w Izbie, badaniu lekarskiemu poddawane są osoby doprowadzone w celu wytrzeźwienia, pozostałe tylko wówczas, gdy jest taka potrzeba lub zatrzymany tego żąda. W Izbie wyodrębniony został pokój do badań lekarskich, lecz jego stan w dniu wizytacji wskazywał na to, że nie jest on

używany zgodnie ze swoim przeznaczeniem. Krajowy Mechanizm Prewencji ustalił, że zatrzymani są dowożeni na badania do pobliskiego szpitala. W razie nagłego zachorowania zatrzymanego w Izbie, wzywane jest pogotowie ratunkowe.

Krajowy Mechanizm Prewencji przeanalizował także Książkę wizyt lekarskich. Jest ona prowadzona w sposób prawidłowy. Jednakże w kilku przypadkach brakowało informacji dotyczącej godziny badania.

W dniu wizytacji przedstawicieli KMP, stosowany w Izbie alkomat posiadał ważne świadectwo wzorcowania.

7. Rekomendacje

Ustalenia poczynione przez pracowników Krajowego Mechanizmu Prewencji w pomieszczeniach dla osób zatrzymanych Komendy Powiatowej Policji w Ustrzykach Dolnych wykazały, że podstawowe zadanie, jakie prawo stawia przed tego typu placówką, tj. izolowanie osób zatrzymanych, realizowane jest w niej prawidłowo.

Na podstawie art. 19 Protokołu Fakultatywnego do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania, Krajowy Mechanizm Prewencji rekomenduje:

1. zmianę sposób udostępniania Regulaminu pobytu osób umieszczonych w pomieszczeniach dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia tak, by stworzyć im lepsze warunki do zapoznania się z jego treścią (np. na wewnętrznej stronie drzwi pomieszczeń dla zatrzymanych lub poprzez wydawanie zainteresowanym wspomnianego aktu);
2. wyposażenie Izby w egzemplarze Regulaminu przetłumaczonego na języki obce;
3. odnotowywanie w Książce wizyt lekarskich godziny badania zatrzymanego;
4. wyposażenie pomieszczenia magazynu w instalację alarmową, sygnalizującą dyżurnemu jednostki organizacyjnej Policji o zagrożeniu życia i zdrowia osób przebywających w pomieszczeniu;
5. wyposażenie Izby w odzież dla osób zatrzymanych z przyczyn określonych w § 10 pkt 2 Regulaminu (stanowiącego załącznik do rozporządzenia);

6. informowanie zatrzymanych o wyposażeniu pomieszczenia w system całodobowego monitoringu oraz każdorazowo odnotowywanie tej czynności w Książce przebiegu służby, zgodnie z § 1 Regulaminu (stanowiącego załącznik do rozporządzenia);
7. doposażenie, w miarę możliwości, pokoi dla zatrzymanych w taborety lub ławy do siedzenia, zgodnie z wymogami zawartymi w § 7 ust. 1 pkt 5 Rozporządzenie;
8. umożliwienie, w pierwszej kolejności, realizowanie prawa zatrzymanego do powiadomienia o zatrzymaniu osoby trzeciej, bez pośrednictwa funkcjonariuszy Policji;